

DÖRDÜNCÜ BİRLEŞİM

İKİNCİ OTURUM

Açılış Saati: 15.35

BAŞKAN —Hasene Ilgaz.

YAZMANLAR —Cahit Öztelli, Hikmet Dizdaroğlu, Beşir Gögüş, Mu-
zaffer Uyguner

BAŞKAN —Oturumu açıyorum. Bundan evvelki oturumun tutanak
özetini okutuyorum:

VII. Türk Dil Kurultayının IV. Birleşim 1. Oturum tutanak özeti

1. Oturum saat 10 da başkan vekili H. Ilgaz'ın başkanlığında top-
landı. Geçen oturumda konuşulması yarı bırakılmış olan Tüzük Komis-
yonu raporunun okunmasına devam edildi.

2. Tüzük Komisyonunun raporu. Kurultayın uygun gördüğü dilek-
ler ve tadillerle birlikte ve oybirliği ile kabul edildi.

3. Hesap ve Bütçe Komisyonu raporunun okunmasına geçildi. Dışa-
rıdan gelen Kurultay delegelerine verilecek olan 100 lira yolluk yerine
200 lira verilmesi hakkında evvelce verilmiş olan ve Komisyona havale
edilmiş olan önerenin, Komisyonda kabul edildiği bildirildi; bu önerge
Kurultayca da tasvibedildi.

4. Hesap ve Bütçe Komisyonu raporunun okunması bittikten sonra,
rapor hakkında söz alan bulunmadığı için oya konu; oybirliği ile kabul
edildi. Eski Yönetim Kurulu da ibra edildi.

5. Peyami Safa'nın İstanbul Temsilciliği ve şahsını ilgilendiren
işler üzerinde açıklamalarda bulunması için bir önerge verildiğinden,
Peyami Safa'ya söz verildi ve Peyami Safa'nın açıklamaları Kurultayca
kabul edildi.

6. Bütçe ve Kadro tasarısı okundu ve dileklerle beraber kabul edildi.

7. Kurultay tutanaklarının ve R. Eşref Ünaydın'ın hitabesinin
bir yıl içinde basılması hakkında bir önerge kabul edildi.

8. Zafer Gazetesinin "Dil Kurumunun yarânına tevzi ettiği paralar"
başlıklı yazısındaki iddianın gerçeğe uygun olmadığı bildirildi. Aynı
gazetenin 23/7/954 tarihli nüshasında bir gün evvelki toplantı ve bu

toplantının idaresi hakkındaki yazının da meşgul olunacak bir değer taşımadığına karar verildi.

9. Toplantının tatiline ve saat 15,30 da tekrar açılmasına karar verildi.

Başkan	Kâtip	Kâtip	Kâtip
Hasene Ilgaz	Cahit Öztelli	Hikmet Dizdaroğlu	Beşir Göğüs
	Kâtip		
	Muzaffer Uyguner		

BAŞKAN — Bir tezkere var, okunacaktır.

(Hakkı Tarık Us'un tezkeresi okundu)

Kurultay Başkanlığına

Tüzüğün altıncı maddesi gereğince yazılan mektupların hiç birine cevap vermiyen ve üç yıl müddetle Kuruma ödenti vermeyenler hakkında Haysiyet Kurulunca 14/6/1954 tarihinde verilmiş olan kararın Kurultay yüksek heyetince tasdikini dilerim.

BAŞKAN — Bir de liste eklenmiş, okunmasına lüzum var mı? ("Yok" sesleri) Başkanlık tarafından bize verilmiş olan liste içindeki isimlerin Kurum üyeleri isimleri arasından çıkartılması lâzım geliyor. Bunu reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler..

MCHİTTİN İNÖZÜ — Bu doğru değildir. Kurumun 150 âzası çıkıyor, 600 kişi 400 e iniyor.. Bu mühim bir şeydir. Bir üyenin para vermiyor diye bir ilim cemiyetinden çıkarılması doğru değildir. ("Tüzük icabı çıkar" sesleri)

AGÂH SIRRI LEVEND — Muhterem arkadaşlar, Tüzüğün altıncı maddesi gereğince (Tüzüğe ve amaca aykırı hareket edenlerle Kuruma üç yıl müddetle ödenti vermiyenler... Haysiyet Kurulunca üyelikten çıkarılırlar). Biz üç yıl içinde bu arkadaşların ilgilerini temin etmek için kendilerinden ricada bulunduk, her birine iadeli taahhütlü mektuplar gönderdik. Bazıları ricalarımıza cevap verdiler, bazıları vermediler. Bu ricamızı iki üç defa tekrar ettik. Nihayet Kurultaydan iki ay önce vaziyeti Haysiyet Divanına arz ettik Haysiyet divanı vaziyeti tetkik ettikten sonra son bir defa daha tüzüğün bu maddesinin kendilerine hatırlatılmasını tavsiye etti. Bu tavsiyeye de uyduktan sonra cevap vermiyen, ödentilerini yatırmıyanların çıkarılması uygun görüldü. Haysiyet Divanının verdiği karar dosyada mevcuttur. Şimdi Tüzüğün 35 inci maddesi gereğince Haysiyet Divanının vermiş olduğu bu kararı Kurultayın kararına arz etmek icab ediyor. Vaziyet bundan ibarettir efendim.

ESAT MAHMUT KARAKURT —Efendim, bu 156 arkadaştan mühim bir kısmı ödeneklerini vermedikleri için çıkarılanlardır. Fakat Kurultayın umumî temayülünü nazarı itibara alarak bu devre için bu 156 arkadaşta tekrar mektup yazılmasını ve bu mektupta aidatını vermiyenler hakkında çıkarma kararının tatbik edileceğini söylemek halisane olur. Belki gelecek mektuplar içinde, “Ne yapayım, malî vaziyetim müsait değil, ödiyemiyorum” diyecekler de bulunacaktır. Bu tasarrufu yapmak Kurultayın salâhiyeti dahilindedir. Bu âtifeti göstermek de doğrudur.

AGÂH SIRRI LEVEND —Karar pek tabii Kurultayındır. Yalnız şunu belirtmek isterim, bu 156 üye yalnız para vermemek yüzünden değil, maddi ve mânevî bizimle alâkalarını kestiklerinden ve hiçbir mektubumuza cevap vermediklerinden çıkarılmaktadır. Kurultay isterse bu devre için vazgeçer. Zaten mektubumuza cevap verip te malî vaziyetim müsait değil diyenler bu listeye ithal edilmemişlerdir. Bu ciheti de arzetmek isterim.

BİR ÜYE —Kaybedilmiş bir hak yoktur. Kapı daima açıktır, isterlerse tekrar girebilirler. (“Tabii tabii” sesleri)

BAŞKAN —Haysiyet Kurulu karar ve listesini reye arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Tüzük ahkâmı bu şekilde yerine getirilmiş oluyor. Arzu edenler yeniden üye olabilirler.

ABDÜLKADİR KARAHAN — Kurumun gayelerine aykırı hareket edip te çıkarılanlar var mı?

BAŞKAN —Yaptığım incelemeleri söyleyeyim: Bunlar Kurum tarafından yazılan mektuplara hiçbir suretle cevap vermiyenlerdir. Bu bahiste Kurumu daha fazla meşgul edecek bir mesele yoktur. Liste doğrudan doğruya bir imkânsızlık neticesinde hazırlanmıştır.

ABDÜLKADİR KARAHAN (Devamla) —Bundan sonrası için Yönetim Kurulundan rica ediyorum, bu gibileri önümüzdeki Kurultaya davet etsinler, gelmedikleri takdirde çıkarsınlar.

(“Liste kabul edildi” sesleri)

BAŞKAN —Gelecek Kurultay için bir teklifte bulunuyorlar, bu sebeple kendilerini dinliyoruz.

ABDÜLKADİR KARAHAN —(Devamla) Bu sene için yüzde yüz muatabıkım. Gelecek Kurultaya kadar olabilir ki borcunu vermiyen bir kısım arkadaşlar bu borçlarını ödeyeceklerdir. Nitekim biz Kurultay için aldığımız paradan aidatımızı ödemek imkânını bulmuşuzdur. Vakıta beş lirayı veremeyecek durumda değilim ama vaktim olmadı, imkân bula-

madım. Müsaade ederseniz bu arkadaşları çıkarma salâhiyetini gelecek Kurultaya bırakalım. ("Suiistimal edilir" sesleri)

BAŞKAN —Şimdi elimizde bir telgraf var ve gelecek yılların durumunu aydınlatacak bir kaç temenni var. Fakat bunları seçimden sonra okumayı muvafık buluyorum.

Şimdi müsaade ederseniz seçime geçeceğiz. Yalnız seçimden evvel Ömer Asım Bey söz istemiştir. seçimin nasıl yapılması icabettiği hususunda bir küçük konuşma rica ediyor. Kısa konuşması şartıyla kendisine bu müsaadeyi vermiş bulunuyorum. Önce gelmiş olan bir önerge vardır onu okutacağım ve bilâhara Ömer Asım Bey'e söz vereceğim.

(Peyami Safa ve 7 arkadaşının önergesi okundu)

Kurultay Başkanlığına

Dil Kurumu ve VII nci Dil Kurultayının değerli çalışmaları üzerinde gazetelerde yanlış anlaşılmaktan gelen bazı aşırı düşüncelerin yer ettiği, bunun neticesinde yazılan bazı yazılara Kurultayın çalışmalarıyla yakından ilgili bulunan Türk genel oyuna aslı olmayan bazı isnat ve iftiraların yazıldığı görülmektedir. Yönetim Kurulu Kurultayın toplandığı saatte başlayarak bütün yetkilerini yüksek Genel Kurula bıraktığına göre, bu çeşit yazıların halk önünde yarattığı yersiz şüphe havasını dağıtmak maksadiyle gazetelere gönderilmek üzere Kurultay adına bir tebliğ yayınlanmasını teklif eder, taslağını sunarız.

ESAT MAHMUT KARAKURT —Bunu Yönetim Kuruluna bırakalım ("Kurultay karar verecek" sesleri)

BAŞKAN —Kurultayın Yönetim Kuruluna böyle bir tebliğ hazırlayarak gazetelere vermesi için emir buyurmasını rica ediyorum. Bu hususu kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Şimdi Ömer Asım arkadaşımız konuşacaklar.

ÖMER ASIM AKSOY —Arkadaşlar, hepimiz arzu ediyoruz ki yeni seçeceğimiz Yönetim Kurulu bütün işlerle yakından ilgili olarak dikkatle çalışacak arkadaşlardan tereküp etsin. Beni bu cümleyi söylemeğe sevkeden bir sebep var :

Bundan evvelki Yönetim Kuruluna seçtiğiniz 45 arkadaştan yarısından fazlası mazeretleri sebebiyle arzu etmediklerinden ve üç tanesi de, Allah rahmet eylesin, ölmelerinden dolayı o kadar azalmıştır ki hattâ 18 kişi ile çokluğu bulmak dahi güç bir hale gelmiştir. Seçimleri yaparken önümüzdeki devrede de böyle bir duruma düşmemenin çaresini aramak mecburiyetindeyiz. Dışarıda 7-8 liste var. Listelerin bu kadar çoğalması

bu liste falancanın listesi, bu falancanın listesi gibi birçok arkadaşlarca şüphe ile karşılanmaktadır. Hem bunu önlemek, hem de gelecek Yönetim Kurulunun hakikaten işine hâkim bir yönetim kurulu olabilmesi için bendeniz bazı pratik tedbirler ve çareler teklif etmek istiyorum.

Sececeğimiz arkadaşların bu işi kabul edip etmiyeceklerini bilmiyoruz. Bir defa bu meçhulümüzdür. Sonra bu arkadaşlar bu vazifeye devam edecek durumda mıdır? Bunu da bilmiyoruz. Bundan evvelki seçimlerde seçilip te Kuruma bir defa olsun ayak atmayan arkadaşlar oldu. Üç defa arka arkaya gelmediği görülenler müstafi addedilmişlerdir. İki veya üç ayda bir toplanması lâzım gelen Yönetim Kuruluna dışarıdan gelecek durumda olmayanları da düşünmek lâzımdır. Bütün bu isimler bu sekiz liste içinden çıkacağı için hem de bu arkadaşları tanıma bakımından yapacağım teklif şudur:

Bir defa Kurultaya gelmiş olan arkadaşlar bu Kurumla ilgilerini belirtmiş bulunuyorlar. Mazeretleri olanlar dışında gelmeyenler bilfiil çalışmak arzusunda değiller demektir. Binaenaleyh birinci gün yaptığımız toplantıda mevcut olanlar ve sonradan Kurultaya iştirak eden arkadaşlar bu Kurultay ile ilgilerini yakından göstermişlerdir. Bunlar arasında da Yönetim Kurulunda vazife almak isteyen arkadaşların bir listesini şuraya yazalım, hepimiz bu 50-60 arkadaşın ismine bakarak kendi listemizi yapalım.

Bunun bazı mahzurları hatıra gelebilir, fakat faydaları daha çoktur. ("O sizin fikriniz" sesi) Tabii efendim benim fikrimdir. Seçtiğimiz arkadaş 20 veya 30 kişi buraya gelip çalışmayacak durumda olursa bundan ne fayda hasil olacaktır? Üç ay sonra, altı ay sonra Yönetim Kurulunun teşekkül edememiş olmasından dolayı Kurultayı fevkalâde içtima davet etmek mecburiyetinde kalacağız. Yeniden bir masraf yapacağız. Böyle bir durum ister istemez hasil olacaktır. Yedek on âza vardır. Fakat tatbikat bize göstermiştir ki 18 arkadaş güç bulmaktayız. İlk günlerde bulunsa bile mütaakıp günlerde bulmak güçtür. İşler yürüyememektedir. Şimdi benim teklifime göre hareket edilirse, yani isimler tesbit edilirse burada bulunan arkadaşlar da huzuru kalb ile seçerler, listelerin tesiri altında kalmaktan kurtulmuş olurlar ve böylece daha salim bir liste meydana getirilmiş olur.

Yönetim Kurulunda çalışan arkadaşlar girmiş olacaklardır. Bendeniz bunu teklif ediyorum.

NURULLAH ATAÇ —Öyle sanıyorum ki seçime geçmeden, hattâ tartışmadan önce seçim kurulunun seçilmesi lâzımdır. Bu seçilsin. Ondan sonra ne yapacaksak yapalım. ("Tasnif heyeti" sesleri)

ACÂH SIRRI LEVEND —Efendim, arkadaşımızın endişesi çok yerindedir. Ömer Asım bey devam edemeyecekler hakkında bazı endişeler ortaya koydular. Tabii haklıdır. Bu defa gelmeyenler diye bir kayıt koymıyım. Meselâ bu defa gelmeyenler arasında Zeki Zeren, Reşat Nuri Güntekin ve Hilmi Ziya gibi arkadaşlarımız vardır. Devam etmeyecek farzederek bunları, zannediyorum ki haksızlık etmiş oluruz. Bunu arzettikten sonra maksadıma geliyorum.

Sayın arkadaşlar, bir çok listeler elimize geçti. Bu listelerin içinde, bir çoklarında benim de ismim mevcuttur. Fakat arkadaşlar benim veya başka arkadaşların muhtelif listelerde bulunmuş olmasını başka başka mânaya atfettiler. Bunu tavzih etmek benim için ahlâki bir vecibedir. Şunu arzetmek isterim ki: arkadaşların müştereken hazırlamış oldukları bir liste vardır. Bunda ben de varım. Çok teşekkür ederim. Fakat ben bundan ve başka listelerden ancak sizin gibi dün haberdar oldum. Bunu arzetmek benim için ahlâki bir vecibedir.

Türlü listeler ve türlü kombinezonlarla iş görmüş bir arkadaşınız değiliz.

Bu arada şunu da söyleyeyim ki bazı tertiplere de girmiş değilim. Benim hakkımda başka türlü kanaata sahip oldularsa bunu burada tasbih etmeği bir karakter borcu bilirim.

BAŞKAN —Bir temenni şu: Ömer Asım Bey diyorlar ki bir çok listelet vardır, bunlara göre hareket edecek olursak belki devam etmeyen arkadaşları seçeriz, ve bu vaziyet karşısında da Yönetim Kurulu müşkül bir durumda kalır, onun için burada bulunan arkadaşları namzet versinler onlardan seçelim

İkinci teklif te şu: elde dolaşan ve henüz kaç tane olduğunu bilmediğimiz listeler vardır. Ben kendim bu listelerden haberdar değilim. Bir çok listeler varmış. Bu birçok listeleri muhtelif arkadaşların elinde. Bunların hepsini bizim kadar burada çalışan arkadaşlar yakinen tanırlar. İstedikleri gibi seçsinler.

Hangi şekli istiyorsanız ona göre karar verelim.

Namzetlerin tahtaya yazılmasını isteyen arkadaşlar var mı?

BİR ÜYE —O zaman seçimin gizliliğine halel gelir.

YUNUS KÂZİM KÖNİ —Bir listede ismini görüp te mâni durumda olanlar çıkarlar, teşekkür ederler, beni lütfen seçmeyiniz derler.

KEVSER ACARLAR —Arkadaşlar, bazılarımız burada yabancı bulunuyoruz ve bütün arkadaşları tanımıyoruz. Listelere bakmak ve bunları

tetkik etmek mecburiyetindeyiz. İçinizde çalışmak istemiyen arkadaşlar olacaktır. Bunlar içtimalara gelmedikleri için reylerimizi nasıl kullanacağız? Çalışacak arkadaşları tesbit buyursunlar. Gelmiyenler de kimlerdir bilelim. Biraz evveli Reşat Nuri Güntekin'den bahsedildi.

RECAİ CİN —Efendim, ellerimizde dolaşan 7 tane liste vardır. Bu listelerde ismi olup ta çalışmak istemiyen varsa lütfen isim versinler.

BAŞKAN —Efendim söz bitti. Müsaadenizle cevap vereyim:

Filbakika elde 7 tane cetvel olduğunu başkanlık şimdi öğreniyorsa da 7 cetvelin 7 si elinde bulunmayan arkadaşları vardır. Onların içinden hangilerinin yazılıp yazılmaması lâzım geldiğini bilmezler. Birbirlerini tanıyan ve bu listeler üzerinde çalışan arkadaşların takdir edeceği bir husustur. Çok çalışan arkadaşlara rey vermemiz lâzımdır.

Yalnız reylerin tasnifi için iki tane tasnif heyeti istiyorum. On kişi olsa altı saatta bitecek tasnif işini bu sefer üç saatta bitirmiş oluruz. Geçen Kurultayda bu iş için bir tasnif heyeti ile altı saat çalıştık.

İkincisi, Haysiyet Divanı ve aynı zamanda denetçilerin tasnifi için de beşer kişi göstermeniz lâzımdır. Beş arkadaş bir komisyona, beş arkadaş ta bir komisyona.

Şimdi Yönetim Kurulunun tasnifi için on arkadaş ismi vermenizi rica ederim.

Yönetim Kurulunun tasnifini yapacak arkadaşlar olarak şu isimler teklif ve tesbit edilmiştir. İsimlerini okuyorum:

Salâh Birsal, Melâhat Özgü, Abdülkadir Karahan, Mustafa Şerif, Ahmet Akat, Oktay Akbal, Aydın Nisari, Osman Attilâ, Tahir Alangu, Nizamettin Kırşan.

Bu on arkadaşın isimleri okunmuştur. Bunları oyunuza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi Haysiyet Divanı ve Denetçiler için tasnif heyeti namzedi istiyorum. Verilmiş bir önerge vardır. Bu önergede Osman Attilâ, Fuat Göknil ve Aydın Nisari bu iş için teklif edilmektedir. Bu üç arkadaşta bir arkadaş daha ilâve ediniz.

(“Esat Mahmut Karakurt” sesleri)

BAŞKAN —Bir de Esat Mahmut Karakurt. Bu arkadaşları tasvibinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi bir önerge vardır. Bu önerge şöyle diyor:

(M. Özgü ve İ. Esat - Kadaster'in önergeleleri okundu)

Kurultay Başkanlığına

Oylar toplanırken üyelerin kartlarını göstermelerinin, her üç Kurul seçiminde bu kartların sırası ile bir köşesinin koparılmasının, sonunda atılan oy puslaları, toplanan kart parçaları sayılarının karşılaştırılmasının usul olarak kabul edilmesini teklif ederiz.

Yani arkadaşlar seçim için buraya gelecekler, sepetlerin içerisine, başkan ve kâtiplerin nezaretleri altında, onlara kartlarını göstererek reylerini atacaktırlar. Böyle bir taktir verilmiştir.

Şimdi sepetler sırasıyla konmuştur. Birinci sepet Yönetim Kuruluna aittir. İkinci sepet Haysiyet Divanı, üçüncüsü de Denetçiler içindir.

FAHRI DALSAR —Usul hakkında.

Bu listelerden Kurumun hazırladığı liste usule uygun olarak hazırlanmıştır. Diğer listeler uygun olarak yazılmış değildir.

BAŞKAN —Şöyle bir şey söylüyorlar: Dil Kurumu Yönetim Kurulu bir cetvel hazırlamıştır, bu cetvel içinde namzet olarak gösterilen her üç grup arkadaşların isimleri bir araya getirilmiştir.

Şu kâğıt buradadır. Birinciyi yırtar ayırır atarız, ikinciye de ikinci sepete, üçüncü parçayı da üçüncü sepete atar ve işimizi bitiririz. Bunun için Başkanlık meşgul olur mu? (Gülüşmeler)

Şimdi üyelerin isimleri okunacak ve arkadaşlar gelerek şu sepetlere reylerini atacaktırlar.

Müsaade ederseniz evvelâ 15 dakikalık bir ara veriyorum. Bu zamandan istifade edilerek reyler yazılsın. ("Reyler hazır" sesleri) ("Hemen başlayalım" sesleri) O halde sıra numarasına göre arkadaşların isimlerini okutuyorum.

Yönetim Kurulu tasnif heyetine seçilen arkadaşlar lütfen buraya teşrif etsinler.

Haysiyet divanı ve Denetçiler için tasnif heyetine seçilen dört arkadaş ta buyursunlar.

Efendim oy vermeğe başlıyoruz. Sıra ile isimleri okuyoruz: (İsimler sırasıyla okundu ve başkanlık divanı ile tasnif heyetlerinin nezaretleri altında oylar sepetlere atıldı.)

BAŞKAN —Başkanlığa bir teklifte bulundular. Yönetim Kurulu üyelerinin sepetlere yakın olan ilk sıralardan çekilmesini rica ediyorum.

(ilk sırada oturan yönetim kurulu üyeleri çekildiler)
(İsimlerin okunmasına devam edildi.)

BAŞKAN —İsimlerin hepsi okunmuştur. Oyunu kullanmayan var mı? Oyunu kullanmayan kalmamıştır.

Tasnif bitinceye kadar oturumu tatil ediyorum.

Kapanış saati : 18.05